

EHDOTUS

LAUSUNTO YMPÄRISTÖMINISTERIÖN EHDOTUKSESTA SELKÄMEREN KANSALLISPUISTON PERUSTAMISLAIKSI

KH

KAN: 669/2009

Esityslistan liitteet:

1. Ympäristöministeriön ehdotus 22.4.2010 hallituksen esitykseksi laiksi Selkämeren kansallispuistosta
2. Ehdotuksen karttaliitteet

Kaupungingeodeetti Juhani Korpinen 11.5.2010:

Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö pyytää 22.4.2010 mm. Rauman kaupungin lausuntoa ehdotuksesta laiksi Selkämeren kansallispuistosta. Lausunnot on pyydetty toimittamaan ministeriölle 25.5.2010 mennessä.

Aiemmat päätökset

Valtioneuvosto on 200-vuotisjuhlaistunnossaan 2.10.2009 tehnyt periaatepäätöksen Selkämeren kansallispuiston perustamisesta. Päätös ei sisältänyt ratkaisua aluerajauksesta.

Rauman kaupunginvaltuusto on 15.12.2008 päättänyt periaatteista, joilla osa Rauman kaupungin omistamista saaristoalueista voidaan liittää osaksi kansallispuistoa ja samalla eräät alueet muodostetaan osaksi kansallispuistokokonaisuutta yksityisen suojelualueen perustamis- eli ns. YSA-menettelyllä.

ALUERAJAUS EHDOTUKSESSA 22.4.2010

Laajennus yleisille vesialueille

Satakuntalaisen valmistelun tuottama rajausehdotus Selkämeren kansallispuistoksi tähtää olemassa olevien suojelupäätösten toteuttamiseen Satakunnassa.

Ympäristöministeriön ehdotus puiston ulottamiseksi Kustavin-Uudenkaupungin-Pyhärannan edustalle, siihen liittyvä kalastuspoliittinen lisäaika ja –keskustelu ovat tuoneet ehdotukseen ison suojeluosan, jonka tarkoitus on turvata kalastuksen luonnontaloudellisia edellytyksiä. Satakunnassakin rajauksella hillitään kalastukselle ja luonnon muulle kestäväälle käytölle tarjolla olevia haittatoimintoja kuten merisoran nostamista, tuulivoimarakentamista ja massojen mereen läjittämistä sellaisilla meren osilla, joilla haitat olisivat suurimmat.

Kalastus

Lakiehdotuksen 4 §:ssä todetaan kalastuksen olevan luonnonsuojelulain rauhoitussäännösten estämättä sallittua valtion yleisillä vesialueilla. Käytäntö siis säilyy entisellään mm. ammattikalastuksessa. Rauman matkailun kannalta säännöksellä on erityistä merkitystä vapaa-ajan uistelukalastukselle, jota harjoitetaan pääasiassa juuri yleisillä vesialueilla.

Valtion ja kunnan omistamilla, johonkin rekisterikiinteistöön kuuluvilla vesialueilla kalastaminen edellyttää omistajan lupaa.

Valmistelun aikainen tavoite kalastuksen harjoittamisesta siten kuin kalastuksen säädökset muutenkin edellyttävät on em. tavalla toteutunut.

Kalankasvatus

Kalankasvatukselle on jäänyt paikkansa. Asia on ilmaistu lain perustelutekstissä melko voimakkaasti: "Kansallispuistolla ei siten ole vaikutusta puiston ulkopuolisille alueille haettavien kalankasvatustilapien harkintaan." Tekstikappale pitää kuitenkin lukea yhdessä tekstin edellisen, Natura 2000-ohjelmaa ja aluehallintovirastoja koskevan kappaleen kanssa.

Rauman edustalla ei ole toimivia kalankasvatustilastoja.

Harmaahylje ja merimetsä

Harmaahylkeet ja merimetsät ovat lajinnimeltä mainiten osa ympäristöministeriön ehdotusta. Viimeisen vuoden aikana ratkaisua näiden lajien liittyviin ongelmiin on esitetty uudella tavalla. Selkämeren kansallispuiston valmistelu on ollut osa keskustelua. Tämä heijastuu myös kansallispuiston lakitekstiin.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentissa todetaan, että Metsähallituksen luvalla voidaan ryhtyä "erityisiin toimiin" harmaahyljekannan säätelemiseksi. Nykyisen harmaahylkeiden vähentämisympäristön on arveltu tuottaneen niukasti tuloksia. Selkämeren kansallispuistolain sanamuoto mahdollistaa aiempaa suunnitelmallisemmin kohdistetut toimenpiteet.

Sekä harmaahylkeen että merimetsän haittojen vähentämisessä on osaamisvajetta, jota paikataan tällä hetkellä eri kokeiluilla. Niiden perusteella voidaan tarkemmin määrittää myös tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä kansallispuiston alueella.

Itämeren suojeleminen

Laajennus on huomattava, konkreettinen toimenpide Itämeren suojelemissa. Itämeren suojelemissa tavoite muotoutuu tässä toimenpiteeksi sillä merialueella, joka on monia muita Itämeren osaa paremmassa kunnossa ja jolle suojelemissa toimenpiteitä kannattaa suunnata.

Satakuntalais- ja osaksi raumalaisvetoiset hankkeet Tunturisaariston ja Miten voit Selkämeri, Selkämeren tila 2006, Selkämerivuosi kesästä kesään 2008-2009 sekä vielä kesken oleva Muuttuva Selkämeri ovat tavoitteelliset Selkämeren tilan säilyttämistä tai jopa parantamista. Merikansallispuisto nostaa Selkämeren puolisuojelluudesta pintaan meren suojelemissa toiminna kuten rehevöitymisen torjunnassa, laivahaverien estämisessä, öljytuhojen valmiussuunnittelussa sekä vieraslaji-, kalasto- ym. merentutkimuksessa. Panostus Saaristomereltä pohjoiseen virtaavan ravinnekuorman hillitsemiseen saa uutta motivaatiota.

Selkämeren kansallispuisto luonnonsuojelun näkökulmasta

Aluelajentaminen jopa 20 metriä syville merialueille ei tuo mukanaan helposti saavutettavaa luonnonsuojelun näkökulmaa. Helposti saavutettavaa ei vedenalaisluonto perinteisin esittelykeinoin juuri muutenkaan ole. Vedenalaisluonto tarjoaakin aivan uudentyyppisen "retkeilykohteen" ja mahdollisuuden sukelluspalveluja tuottaville matkailuyrittäjille. Tähän kuuluvat myös syvät alueet osana vedenalaisluonnon monimuotoisuutta.

Aluelajentaminen tuo puistoon lisää hylkykohteita, vedenalaista kulttuuriperintöä. Laajennuksen mukanaan tuomassa syvyydessä hylkyt ovat yleensä säilyneempiä kuin rantamatalikoissa.

Laajennus eteläiselle Selkämerelle

Rauman kaupungin suunnalta on puiston laajennusaiheet Raumalta etelään arvioitu seuraavasti: laajennusta ei vastusteta, mutta se ei saa viivyttää puiston perustamista Satakuntaan. Matkailuinvestoinnit ja –suunnitelmat jo on viritetty kansallispuiston antamaa vetoa ennakkoon.

Alueen laajeneminen etelään lisää kilpailua matkailijoista. Se on nähtävä positiivisena asiana. Satakunnan matkailuverkostossa on ilmaistu pyrkimys hyvään yhteistyöhön keskinäisessä kilpailutilanteessa.

Sekä laajennus yleisille vesialueille että eteläiselle Selkämerelle lisää puiston huomioarvoa ja tukee siten puistoon liittyviä matkailutavoitteita.

Vesialueet Raumalta etelään ovat juuri niitä, joille merivirta eniten purkaa Saaristomerren ravinnekuormaa. Tämän ongelman ratkaisemiseen kansallispuisto antaa uutta motivaatiota valtakunnan ja Itämeren päätösfoorumilla.

Edellä olevan perusteella ympäristöministeriön ehdotusta aluelaajennuksista merialueella voidaan pitää hyvänä. Jäljempänä mainittuja yksityiskohtia tulee arvioida erikseen. Mikäli laaja puistorajaus ei kuitenkaan jatkovalmistelussa menesty, pitää muistaa aiemman satakuntalaisen aluerajausehdotuksen kelvollisuus.

Aluerajauksen yksityiskohtia

Perustamislain perusteluissa on erikseen selostettu Olkiluodon ydinvoimalan toimintaedellytyksiä. Aluerajauskartassa on kuitenkin kansallispuisto ulotettu vesialueelle, jossa luonnontilaisuus on lämpökuorman takia oleellisesti ja pitkäaikaisesti heikentynyt. Rajaus pitää tässä korjata Natura 2000 –ohjelmaa vastaavaksi.

Luonnonsuojelulain mukaan laivaväylien kunnostaminen on kansallispuistossakin mahdollista. Tämä ei pidä sisällään ruoppausmassojen läjitystä. Massat, joita ei voida hyödyntää esimerkiksi satamakenttien rakentamisessa, joudutaan läjittämään vesilain ohjaamina mereen. Rauman eteläisen laivaväylän syventämissuunnitelma sisältää tällaisen läjityksen Kylmäpihlajasta lounaaseen. Lupahakemus on vireillä aluehallintoviranomaisessa. Karttatarkastelun perusteella läjitys sijoittuu lähelle ehdotettua kansallispuistoa, mutta kansallispuistorajauksen ulkopuolelle. Mikäli läjitykselle myönnetään vesioikeudellinen lupa, ei aluetta luonnontilaisuudesta oleellisesti poikkeavana ole syytä sisällyttää tulevaan kansallispuistoon.

RAUMAN KAUPUNGIN OMISTAMAT ALUEET

Rauman kaupungin omistamien alueiden liittämiseen viitataan perustamislain perusteluissa. Kuuskajaskarin-Kylmäpihlajan tienoon sekä ns. suurten saarien muodostaminen YSA-alueina osaksi kansallispuistokokonaisuutta on edelleen perusteltua luonnon monimuotoisuuden, kohteiden saavutettavuuden ja palvelujen järjestämisen kannalta. Tämä on myös matkailuelinkeinon edistämisen tärkeä asia-kohta.

Ympäristöministeriön ehdotus ei toistaiseksi ole tuonut heikennyksiä Rauman kaupungin tavoitteisiin. Suostumus tapahtuu edelleen sopimuksena valtion ja kaupungin kesken. Se, mikä asia näkyy laissa ja mikä sopimuksessa, on täsmentynyt. Liittäminen tapahtuu luonnonsuojelulain mukaisessa järjestyksessä, kun puisto on ensin perustettu valtion alueille.

Rauman kaupunginvaltuuston päätökseen sisältyi toivomus, ei kynnysehto, siitä, että metsästysseuroihin kuulumattomille jäisi mahdollisuus vesilintujen syysmetsästyksen kansallispuiston sisälle jätettävillä aukko- ja kolkko-alueilla. Tämä toivomus on otettu huomioon erityisellä lainkohdalla siten, että tuo oikeus on paikkakuntalaisilla ja lupaan nojautuen. Tämä ratkaisu lakitekstinä vastaa tavoitetta. Lain perusteluissa tulee kuitenkin täydentää Rauman kaupungin ehdotuksen tarkoitusta ja kuvailla lupamenettelyä ohjeena lain soveltamiselle käytännössä. Lupamenettely sinällään parantaa toiminnan seurantaa ja vähentää metsästyksen kuulumattomia lieveilmiöitä, joista on saatu huonoa palautetta.

Valtakunnan ”kansallispuistoideologian” kannalta on tärkeää paikallisten verkostojen todellinen osallisuus puistojen suunnittelussa ja käytön arvioinnissa. Positiivinen vaikutus on vähintään kahdensuuntainen. Tavoite on saanut kannatusta myös valtion hallinnossa. Tähän vaikuttamismahdollisuuteen osaltaan tähtää Rauman kaupungin mukanaolo maa- ja vesialueiden omistajana kansallispuistossa.

Ehdotus: Kaupunginhallitus pyydettyä lausuntonaan ehdotuksesta Selkämeren kansallispuiston perustamislaista toteaa ympäristöministeriölle seuraavaa:

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä Itämeren suojelutoimenpiteenä Selkämeren kansallispuistoalueen ulottamista yleisille vesialueille kalastuksen huomioon ottavalla tavalla.

Raumalta etelään ulottuvan osan sisällyttämistä puistoon ei vastusteta, mutta sen ei pidä viivyttää kansallispuiston toteuttamista Satakunnassa.

Kansallispuiston perustamislain 5 §:n käyttöä ohjaamaan on lain perusteluihin tarpeen lisätä kuvaus luvan myöntämisen perusteista ja menettelystä. Lainkohta koskee vesilintujen syysmetsästystä mm. Bokreivien saariryhmässä. Rauman kaupungin aloitteessa on tavoiteltu sitä, että metsästysseuroihin kuulumattomat voivat harrastaa vesilintujen syysmetsästystä mainituissa kohteissa.

Kansallispuistoalueen tarkemman karttaesityksen tekemisen yhteydessä tulee varmistaa, että vireillä oleva Rauman eteläisen laivaväylän syventämissuunnitelmaan kuuluva läjitysalue Kylmäpihlajasta lounaaseen sijoittuu kansallispuiston ulkorajan länsipuolelle.

Olkiluodon edustalla kansallispuiston itärajaa on syytä tarkastella uudelleen ottaen huomioon ydinvoimalaitoksen lämpökuorman aiheuttama meren luonnontilan merkittävä ja pitkäaikainen muutos.